Nr 69.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1927 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 22 mars 1927 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 244, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade, här nedan återgivna förslag till

1) lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; och

2) lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels följande inom riksdagen före avlämnandet av propositionen nr 244 väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen

1) nr 10 i andra kammaren av herrar *Wiklund* och *Lindmark,* vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning täcktes taga i motionen berörda synpunkter rörande villkor för rösträtt och ordningen i övrigt vid vägstämma under övervägande, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill detta övervägande kan föranleda; samt

2) nr 252 i andra kammaren av herr *Samuelsson m. fl.,* vari hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring av nu gällande väglag, att vid val av ombud till vägstämma och röstning å vägstämma allmän och lika rösträtt skall tillämpas;

dels ock följande inom riksdagen i anslutning till propositionen nr 244 väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

3) nr 342 i första kammaren av herr *Andersson, Henrik, m. fl.,* likalydande med nr 461 i andra kammaren av herr *Olsson* i Högby *m. fl.,* vari hemställts, att riksdagen måtte vidtaga de ändringar i Kungl. Maj:ts proposition nr 244, som kunna föranledas av i motionerna gjorda yrkanden, och att vederbörande utskott måtte företaga nödiga lagtextändringar;

4) nr 463 i andra kammaren av herrar *Andersson* i Rasjön och *Jeppsson*, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 244 måtte besluta sådan ändring av 5 § i förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, att förening av väghållningsdistrikt med annat väghållningsdistrikt eller del därav icke må ske med mindre samstämmande beslut om föreningen fattats av de av åtgärden berörda väghållningsdistrikten;

5) nr 464 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.*, vari hemställts,

a) att riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i det i propositionen framlagda förslaget till ändringar i lagen den 23 oktober 1891 om väghållningsbesvärets utgörande på landet,

att begränsningen till 30 dagar av giltigheten av fullmakt att å vägstämma utöva annans rösträtt bortfaller,

att tvekan icke behöver råda, att kommunombud må utses för viss tid, samt

att verkställighet av föreläggande att borttaga snösamlande stängsel icke kan ske, innan den för klagan över föreläggandet bestämda tid gått till ända; samt

b) att, därest vederbörande utskott finner något av dessa förslag kunna förordas, utskottet måtte låta utarbeta förslag till ändrad lydelse av förenämnda lag i erforderliga delar;

6) nr 465 i andra kammaren av herr *Hage m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt utreda, huruvida och på vilket sätt beslutanderätten inom vägdistrikt må kunna överlämnas till fullmäktige, valda enligt proportionellt valsystem och på grundvalen av rösträttsbestämmelser, som giva *en* röst till varje väghållningsskyldig samt att Kungl. Maj:t måtte om möjligt redan till 1928 års riksdag framlägga förslag i frågan;

7) nr 462 i andra kammaren av herrar *Sandberg* och *Bergström* i Bäckland, vari hemställts, att första stycket av § 67 i föreliggande förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet måtte få följande lydelse:

»Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertiden behörigen öppenhålles. Ej må det fordras, att vägen hålles fri från hinder av snö och is i större omfattning än som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare, med mindre Konungens befallningshavande annorledes förordnat. Där så tarvas, skall vägen märkas ut»;

8) nr 336 i första kammaren av herr *Gabrielsson m. fl.*, vari hemställts, att första stycket i § 67 i Kungl. Maj:ts proposition nr 244 måtte erhålla följande lydelse: »Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertiden behörigen öppenhålles. Ej må det fordras, att vägen hålles fri från hinder av snö eller is i större omfattning än som kräves för samfärdsel med

fordon, som framföres av dragare, med mindre Konungens befallningshavande annorledes förordnat. Där så tarvas, skall vägen märkas ut»;

9) nr 455 i andra kammaren av herr *Lindmark*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta ändring och tillägg i Kungl. Maj:ts proposition nr 244, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet m. m. 67 §, avseende dels att det ej må fordras att väg hålles fri från hinder av snö och is i större omfattning än som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare, med mindre Konungens befallningshavande annorledes förordnat; dels att vägsynonämnd må, där så prövas nödigt, kunna ålägga markägare att mot skälig ersättning, som av synonämnden fastställes, upplåta mark vintertid för snöskärmars uppsättande; och att vederbörande utskott måtte utforma lagtext i enlighet med dessa yrkanden; samt

10) nr 341 i första kammaren av herrar *Gustafsson, Karl*, och *Anderson, Erik*, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning angående planmässig övergång till permanent beläggning av våra starkast trafikerade vägar med beaktande av i samband därmed stående finansieringsfrågor, ävensom framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för de i propositionen och motionerna gjorda framställningarna, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej nedan lämnas, hänvisa till propositionen respektive motionerna.

Ändringar i väglagen.

Departementschefen har inledningsvis rörande vägfrågans allmänna läge anfört följande.

»Under de år, som förflutit, sedan Kungl. Maj:t, på sätt förut nämnts, framlade förslag till ny väglag, hava förhållandena på vägväsendets område undergått en betydande förändring. Efter det år 1921 väghållningsdistrikten beretts möjlighet att övertaga vägunderhållet, har denna möjlighet begagnats i stor utsträckning. För närvarande hava omkring 70 procent av rikets väghållningsdistrikt helt övertagit vägunderhållet, och i ett stort antal av de övriga distrikten har underhållet partiellt överflyttats på vägkassan. Resultatet härav har visat sig i en avsevärt förbättrad väghållning, och det torde kunna påstås, att vägarna numera i allmänhet äro i bättre skick än för några år sedan. Till följd av väghållningsdistriktens övertagande av vägunderhållet få de väghållare, som förut utfört detta underhåll, i stället erlägga vägskatt och, där hela vägunderhållet övertagits, beräknas statsbidraget på den verkliga underhållskostnaden. Därigenom har en viss utjämning av vägbördans fördelning ägt rum. För vinnande av ytterligare utjämning är likväl en förstoring av väghållningsdistrikten i många fall alltjämt önskvärd.

Den genomgripande utvecklingen å vägväsendets område, som sålunda sedan någon tid äger rum, fortgår oavbrutet. Alltjämt framkomma problem, som kräva sin lösning, varom de ofta förekommande ändringarna i väg-

lagen bära vittne. För en ändamålsenlig reglering av åtskilliga svävande frågor synes ytterligare erfarenhet krävas; den hastiga utvecklingen skulle eljest lätt kunna medföra, att vidtagna anordningar snart nog befunnes föråldrade. Vid sådant förhållande finner jag mig icke nu kunna tillstyrka framläggande av förslag till ny väglag, utan synes uppgiften lämpligen böra begränsas till vidtagande av sådana partiella förändringar i gällande lagstiftning, som äro ägnade att avhjälpa de mest framträdande bristerna däri.»

Utskottet.

Utskottet, som i stort sett delar den uppfattning rörande väglagstiftningens allmänna läge, som departementschefen sålunda uttalat, övergår till behandling av de särskilda förslagen.

Ändrade bestämmelser om sammanslagning av vägdistrikt.

5 §.

Enligt nu gällande bestämmelser kan ändring ej ske i vägdistriktets omfattning annat än i samband med vägdelning, såvida det ej är fråga om frivillig sammanslagning av hela väghållningsdistrikt. Efter hand som vägdelningarna med väghållningsdistriktens övertagande av vägunderhållet upphöra, försvinner emellertid denna möjlighet att reglera distriktens omfattning.

Kungl. Maj:ts förslag innebär befogenhet för länsstyrelsen att oberoende av vägdelning förordna om sammanslagning av väghållningsdistrikt eller viss jämkning i väghållningsdistrikts omfattning, därest icke vägunderhåll in natura kvarstår inom mer än ett av områdena. För sammanslagning skulle icke såsom nu erfordras, att vederbörande väghållningsdistrikt fattat sammanstämmande beslut om sammanslagningen. Länsstyrelsen har i anslutning härtill tillagts befogenhet att vid förening av områden till nytt väghållningsdistrikt meddela erforderliga övergångsbestämmelser, varvid till utjämnande av områdenas ekonomiska ställning må ske särskild utdebitering under viss tid inom det område, som anses ersättningspliktigt.

Departementschefen har beträffande de sålunda föreslagna ändringarna anfört i huvudsak följande.

Det syntes icke vara att befara, att någon länstyrelse mot de väghållningsskyldigas mening komme att förordna om sammanslagning, såvida ej särskilt starka skäl förefunnes därför. Ej heller syntes det vara antagligt, att dylika sammanslagningar skulle ofta förekomma. Men fall kunde tänkas, då ett väghållningsdistrikts ringa storlek och bärkraft omöjliggjorde ett rationellt utnyttjande av teknikens hjälpmedel vid väghållningen och ett fullgott utförande av dess väghållningsskyldighet. Av särskild betydelse bleve ett dylikt förhållande, när ett sådant distrikt genomlöptes av en viktig, hårt trafikerad huvudväg. Särskilt vid förening av hela väghållningsdistrikt kunde emellertid omständigheterna vara sådana, att ett distrikt skäligen bör utgiva ersättning till annat, såsom då distrikt, som genom uppenbarligen för låg utdebitering av vägskatt eller annan vanskötsel av sina affärer åsamkat sig betydande skulder, sammansloges med distrikt, som genom omsorgsfull vård av sin ekonomi vunnit en god ställning. Berörda ersättning syntes lämpligen kunna uttagas genom särskild utdebitering under viss tid å vägfyrkar inom det distrikt, som ansåges ersättningspliktigt.

I de likalydande motionerna I: 342 av herr Andersson, Henrik, m. fl. och II: 461 av herr Olsson i Högby m. fl. samt i motionen II: 463 av herr Andersson i Rasjön och Jeppsson uttalas farhågor, att, i den omfattning som föreslagits, i förevarande avseende utvidga länsstyrelsernas befogenhet. I anledning härav ifrågasättes i de förstnämnda motionerna, att länsstyrelsens befogenhet ej skulle få avse sammanförande av vägdistrikt i större omfattning än intill härad, därest icke samtliga av sammanslutningen berörda vägdistrikt vore därom ense; i den sistnämnda motionen föreslås den allmänna inskränkningen, att samstämmande beslut om föreningen skola hava fattats av de utav åtgärden berörda distrikten.

Utskottet.

Ehuru, på sätt motionärerna anmärka, den föreslagna lagtexten formellt synes tilldela länsstyrelsen en något väl vid befogenhet, har utskottet dock, med hänsyn till de grunder för stadgandets tillämpning, som torde få anses ligga i departementschefens uttalanden, icke ansett sig böra tillstyrka ändring i detsamma. Utskottet vill emellertid understryka sagda uttalanden i vad de peka på ett varsamt utövande av ifrågavarande befogenhet. Vidkommande den ekonomiska uppgörelsen mellan sammanslagna områden får utskottet påpeka, att vid bedömande av utjämningsfrågan hänsyn måste tagas icke blott till ett distrikts ekonomi i mera yttre bemärkelse — man skulle möjligen kunna få den uppfattningen av propositionen — utan självfallet även till vägarnas tillstånd.

Köpingars och municipalsamhällens förhållande till det allmänna väghållningsbesväret.

9 §.

Frågan om reglerandet av köpingars och municipalsamhällens förhållande till det allmänna vägväsendet upptogs i 1922 års väglagsförslag. Enligt detta skulle köpingar och andra samhällen på landet, för vilka 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger tillämpning, fortfarande tillhöra vägdistrikten och således alltjämt erlägga vägskatt. De skulle emellertid intaga en särställning i avseende å väghållningen inom deras områden. Jämlikt nämnda paragraf skulle nämligen vederbörande samhälle vara skyldigt att för vägdistriktets räkning utföra väghållningen, såvitt anginge vägsträcka, som enligt 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad skulle vara upplåten till allmänt begagnande som gata. Om samhället det önskade, skulle samhället vara berättigat att utföra väghållningen även beträffande vägsträcka inom samhällets område, vilken ej enligt lag skulle vara upplåten till allmänt begagnande som gata. För väghållning, som sålunda utfördes i samhälle, skulle vägdistriktet utgiva ersättning.

Såsom bekant återupptogs spörsmålet motionsvis (I: 153) vid 1926 års riksdag. Jordbruksutskottet anförde därvid, att, ehuru förslag till bestämmelser i förevarande avseende varit föremål för noggrann granskning och enighet i stort sett syntes utskottet råda om lämpligheten av desamma, utskottet dock icke ansåge sig böra föreslå riksdagen att fatta beslut om sådana bestämmelsers intagande i väglagen utan borde enligt utskottets mening frågan härom i första hand utredas och prövas av Kungl. Maj:t. I enlighet med utskottets tillstyrkan gjorde riksdagen hänvändelse i ämnet till Kungl. Maj:t (se skrivelse nr 262).

Utskottet.

Kungl. Maj:ts i anledning härav nu framlagda förslag, som i huvudsak ansluter sig till det vid 1922 års riksdag i detta avseende framlagda, föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Ändring i bestämmelserna rörande grindar.

31 §.

Mot i denna paragraf gjorda jämkningar i bestämmelserna rörande grindar — vilka bestämmelser sedan länge ansetts otillfredsställande — har utskottet intet att erinra.

Ändring av bestämmelserna om kungörande av särskilda nämndens uppskattningsinstrument.

51 §.

I anledning av framställning av justitiekanslern har vidtagits vissa av praktiska skäl önskvärda jämkningar i bestämmelserna om kungörande av särskilda nämndens uppskattningsinstrument av huvudsaklig innebörd att i kyrkan allenast skall tillkännagivas, att kungörelsen i fråga finnes tillgänglig å viss plats, varjämte meddelande skall lämnas om tid och sätt för anförande av klagan över förrättningen.

Utskottet.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot dessa jämkningar, vilka tydligen innebära en förbättring av nu gällande bestämmelser i ämnet.

Ändringar i bestämmelserna om vägstämma.

52 §.

Kungl. Maj:ts förslag under 52 § innebär till en början beredandet av möjlighet för ägare av jordbruksfastighet, som är upplåten å arrende, att å arrendatorn för viss tid, ej understigande ett år, överlåta rösträtten å vägstämma för fastigheten.

Propositionen.

Vidare föreslås ett borttagande av kravet på kvalificerad majoritet för beslut om övergång till vägunderhåll medelst vägkassan.

Utskottet.

Förslaget i förstnämnda avseende, som föranletts utav framställning av 1926 års riksdag, synes utskottet innebära en tillfredsställande lösning av detta spörsmål. Vidkommande förslaget i sist angiven del finner utskottet i likhet med departementschefen tillräckliga skäl numera icke förefinnas för upprätthållande av kravet på kvalificerad majoritet.

Motionsvis framställda särskilda förslag.

Flera av de förevarande motionerna hänföra sig till denna paragraf. Motionen II: 252 av herr Samuelsson m. fl. avser införande av allmän och lika rösträtt vid vägstämma. Motionen II: 465 går ut på skyndsam utredning i syfte att beslutanderätten inom vägdistrikt må kunna överlämnas till fullmäktige, valda enligt proportionellt valsystem och på grundval av rösträttsbestämmelser, som giva en röst till varje väghållningsskyldig. Slutligen framställes i motionen II: 10 av herrar Wiklund och Lindmark ävensom i motionen II: 464 av herr Månsson i Erlandsro m. fl. i ett flertal avseenden önskemål om erhållande av tydligare och utförligare bestämmelser rörande vägstämma.

De ändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, som år 1905 genomfördes, innefattade bland annat nya bestämmelser till närmare reglering av de väghållningsskyldigas själv-

styrelse, bland dem ordnandet enligt 52 § i gällande väglag om beslutanderätten å vägstämma. Enligt nämnda paragraf beräknas röstvärdet vid vägstämma efter vägfyrktal, som påföres enligt de i 59 § i lagen angivna regler. I väghållningsdistrikt, som omfattar mer än en kommun, äga de väghållningsskyldiga att å vägstämma låta sin talan utföras genom av dem kommunvis å kommunalstämma efter vägfyrktal utsedda ombud, vilka skola äga att rösta för sin kommuns hela vägfyrktal, enskilda väghållningsskyldiga obetaget att vid vägstämman själva eller genom ombud, varom flera väghållningsskyldiga kunna förena sig, utöva rösträtt för eget fyrktal, som i ty fall avräknas från det, för vilket vederbörande kommunalombud skulle äga rösta.

Någon begränsning av fyrktalsägares rösträtt, i överensstämmelse med den inskränkning, som 1900 genomfördes i fråga om kommunala ärenden, blev icke i detta sammanhang ifrågasatt.

Såsom jämväl av motionärerna erinrats, har däremot frågan om införandet av dylik begränsning sedermera vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling.

Vid 1909 års riksdag väcktes sålunda i detta ämne två motioner, vari föreslogs, att å vägstämma rösträtt icke borde få utövas vare sig för i väghållningsdistrikt ingående kommun eller av någon till kommunen hörande enskild väghållningsskyldig för mer än en tiondedel av väghållningsdistriktets vägfyrktal. I anledning av nämnda motioner anhöll riksdagen i skrivelse (nr 153), att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida icke en begränsning borde ske av väghållningsskyldigs rösträtt å vägstämma; och anförde riksdagen därvid bland annat följande.

»Det lärer icke kunna bestridas, att en viss begränsning till förmån för de mindre starka beskattningsobjekten och kommunerna i det förevarande hänseendet visat sig vara av behovet påkallad. Härför tala liknande skäl, som föranlett en begränsning av den kommunala rösträtten. Däremot håller riksdagen före, att en dylik begränsning endast bör ske genom reduktion av de enskilda vägunderhållningsskyldigas fyrktal, varigenom tydligen även rösträtten för den kommun, de tillhöra, begränsas. Att härutöver reducera kommunens fyrktal, när kommunen såsom ett slags representant för sina medlemmar jämlikt 52 § genom det utsedda kommunombudet utövar den dessa tillkommande rösträtt, synes riksdagen icke med skäl kunna ifrågasättas. Därtill kommer, att en dylik bestämmelse ej skulle få annan praktisk betydelse, än att de enskilda väghållningsskyldiga personligen eller genom ombud utövade sin rösträtt.»

Jämväl vid 1913 års riksdag väcktes en motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, i vad mån en begränsning av de höga röstetalens inflytande vid vägstämmor lämpligen kunde ske. I utlåtande över denna motion (nr 27) förklarade sig jordbruksutskottet i allt kunna ansluta sig till vad i ovan omförmälda motivering till 1909 års riksdags skrivelse i ämnet anförts beträffande behovet av viss begränsning i rösträtten vid vägstämmor till förmån för de mindre starka beskattningsobjekten och kommunerna. Däremot ansåge sig utskottet kunna ifrågasätta, huruvida en dylik

begränsning, som däri förmenats, borde ske allenast genom reduktion av de enskilda väghållningsskyldiges fyrktal. Även med en dylik reduktion syntes det nämligen, enligt utskottets uppfattning, lätt kunna inträffa, att i väghållningsdistrikt, som bestode av flera kommuner, den största kommunen, särskilt där den läte sig företrädas av ett i laga ordning utsett ombud, som representerade kommunens hela röstetal, komme att helt behärska omröstningarna vid vägstämma och sålunda fullständigt utesluta alla andra i distriktet ingående kommuner från varje inflytande på vägstämmans beslut. Då utskottet icke hade kunnat undgå att finna ett dylikt sakernas tillstånd mindre lyckligt, hade utskottet för sin del velat framhålla önskvärdheten av att vid den i 1909 års riksdagsskrivelse begärda utredningen jämväl måtte tagas under övervägande, huruvida icke, utöver den begränsning av vederbörande kommuners röstetal, som bleve en följd av den ifrågasatta reduktionen av de enskilda väghållarnas fyrktal, jämväl viss ytterligare inskränkning i de särskilda kommunernas rösträtt lämpligen måtte kunna stadgas, t. ex. sålunda, att ingen kommun tillätes rösta för större antal röster än som motsvarade visst procenttal av samtliga i väghållningsdistriktet ingående kommuners sammanlagda röstetal.

Utskottet hänvisade emellertid till omförmälda av 1909 års riksdag begärda utredning i ämnet — riksdagsskrivelsen hade då av Kungl. Maj:t överlämnats till den s. k. vägkommissionen — därvid utskottet uttalade, att jämväl de av utskottet framförda synpunkterna torde komma i betraktande vid nämnda utredning. Med hänsyn härtill ansåg utskottet någon vidare åtgärd i anledning av motionen icke påkallad. Riksdagen fattade beslut i enlighet med utskottets hemställan.

Vid 1921 års riksdag väcktes ånyo en motion i ämnet, vilken motion utmynnade i hemställan av innehåll, att ingen skulle vid vägstämma få utöva rösträtt för mera än en tiondel av vid stämman representerade vägfyrkar. Jordbruksutskottet uttalade i utlåtande häröver (nr 26), att utskottet funne uppenbart, att nu gällande bestämmelser angående rösträtt å vägstämma vore i behov av revision. Frågan härom syntes emellertid enligt utskottets förmenande böra upptagas till slutlig behandling i ett sammanhang med den reformering av hela vägväsendet på landet, som dåmera syntes vara omedelbart förestående, och utskottet hemställde därför — utan att närmare ingå å motionärens förslag — att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd, vilket även blev riksdagens beslut.

På sätt ovan nämnts överlämnades 1909 års riksdagsskrivelse till vägkommissionen och sammankopplades därigenom med utredningen om ny väglagstiftning. Såsom bekant innebar resultatet av sistnämnda utredning — det vid 1922 och 1923 års riksdagar behandlade förslaget till ny väglag — en helt ändrad organisation av vägväsendet, i sammanhang varmed frågan om begränsning av rösträtt vid vägstämma helt bortföll.

Frågan återupptogs vid riksdagen år 1924, då i väckta motioner gjordes hemställan av samma innebörd som 1921 års motion.

Jordbruksutskottet anförde i anledning av dessa motioner följande.

»På sätt av förestående redogörelse framgår har den av riksdagen tidigare begärda utredningen i frågan på grund av framläggandet av förslaget till ny väglag icke lett till något särskilt resultat. Sedan nämnda förslag vid 1922 och 1923 års riksdagar förfallit, synes numera — såsom framgår av ett flertal vid innevarande riksdag föreliggande framställningar — uppmärksamheten åter hava inriktat sig å genomförandet av möjliga partiella ändringar i den gällande väglagen. I anslutning härtill och då utskottet fortfarande håller före, att bestämmelserna om rösträtt å vägstämma icke äro tillfredsställande samt att en jämkning härutinnan är önskvärd, finner även utskottet angeläget, att ifrågavarande spörsmål nu återupptages till behandling. Utskottet har emellertid vid övervägande av motionärernas förslag till lagändring icke blivit övertygat, att detsamma skulle innebära en fullt lycklig lösning. Vid sådant förhållande och då i varje fall — med hänsyn särskilt till de konsekvenser en ändring i de nuvarande bestämmelserna komme att innebära — synes utskottet erforderligt, att en närmare utredning i ämnet kommer till stånd, har utskottet ansett sig böra föreslå, att riksdagen ånyo hos Kungl. Maj:t gör framställning om dylik utredning.»

I anslutning härtill begärde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida en begränsning borde ske i fråga om rösträtten å vägstämma samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Slutligen begärde 1926 års riksdag — förutom den redan berörda utredningen om arrendators rösträtt — utredning, huruvida möjlighet borde beredas kommun att vid vägstämma låta sig företrädas av flera än ett ombud. Såsom framgår av propositionen har utredningen i sistnämnda hänseende lett till negativt resultat.

Utskottet.

Såsom framgår av det föregående har frågan om revision av bestämmelserna angående rösträtt å vägstämma redan bragts under Kungl. Maj:ts prövning på grund av riksdagens skrivelser, senast år 1924. Då vidare detta spörsmål är av invecklad beskaffenhet och jämväl synes äga visst sammanhang med utgången i den vid innevarande riksdag framlagda frågan om ändrade vägskattegrunder, anser utskottet nu tillräcklig anledning icke föreligga att upprepa hänvändelsen till Kungl. Maj:t, men förutsätter utskottet givetvis, att den av riksdagen begärda utredningen så snart ske kan kommer att leda till positiva steg. Vad i de särskilda motionerna anförts — i den mån det kan anses innebära nya synpunkter — synes utskottet väl kunna vinna tillbörligt beaktande vid sagda utredning, utan att särskild framställning därom sker till Kungl. Maj:t.

Bestämmelser om kontroll över vägkassans förvaltning.

56, 60 §§.

I 56 och 60 §§ föreslås i propositionen vissa ändringar med hänsyn till ordnandet av kontroll över vägkassas förvaltning, gående i huvudsak ut på att möjliggöra, att utgåendet av statsbidrag — i likhet med vad som redan äger rum i fråga om bidrag av automobilskattemedel — göres beroende av iakttagande av vissa närmare föreskrifter.

Utskottet.

Önskvärdheten av ett enhetligt och ändamålsenligt ordnande av väghållningsdistriktens bokföring är, såsom av riksdagen jämväl vid flera tillfällen framhållits, av allt större vikt, ju större anslag ställas till distriktens förfogande. Förslaget i detta avseende synes utskottet därför böra hälsas med tillfredsställelse.

Ändrade bestämmelser i fråga om vinterväghållningen.

67 m. fl. §§.

Sedan i 1922 års väglagsförslag upptagits bestämmelser om statsbidrag för vinterväghållningen, har 1926 års riksdag i anledning av motioner i ämnet anhållit, att Kungl. Maj:t ville till detta års riksdag framlägga förslag till sådan ändring i väglagen, att statsbidrag måtte utgå för vinterväghållning efter samma grunder som för vägunderhåll den tid, marken är bar. Förslag härom ävensom i vissa därmed sammanhängande hänseenden har nu av Kungl. Maj:t framlagts.

Statsbidraget.

Den föreslagna huvudbestämmelsen rörande statsbidraget, som införts under 76 § i förslaget, avser, att sådant statsbidrag skall utgå med tre tiondelar av väghållningsdistriktets verkliga kostnader för vinterväghållningen, varvid med verkliga kostnader förstås ej blott distriktets utgifter för sådant arbete i egen regi utan även kostnaden för de med ploglagen upprättade betingen.

Utskottet.

På sätt departementschefen framhållit torde numera så stor enighet råda därom, att statsbidrag till vinterväghållningen bör utgå, att skälen härför icke torde behöva närmare utvecklas. Utskottet ansluter sig alltså till detta förslag.

Vinterväghållningsskyldighetens omfattning.

Om alltså enighet torde råda om själva statsbidragets berättigande, gå meningarna däremot nu isär ifråga om de i sammanhang härmed föreslagna bestämmelserna angående omfattningen av vinterväghållningsskyldigheten, varutinnan den gällande väglagen under numera rådande förhållanden ansetts otydlig.

Såsom framgår av propositionen hade uti ett inom kommunikationsdepartementet utarbetat, till vederbörande myndigheter remitterat utkast till ändringar i väglagen i berörda syfte föreslagits ett stadgande av innehåll, att det ej finge fordras, att vägbana hölles fri från hinder av snö eller is i större omfattning än som krävdes för samfärdsel med fordon, som framfördes av dragare, med mindre länsstyrelsen annorlunda förordnat. Detta stadgande anslöt sig närmast till ett av reservanter inom vägutskottet vid 1922 års riksdag gjort yrkande, till stöd för vilket dessa anfört, att inom utskottet farhågor uttalats, för att i då föreliggande lagförslag förekommande bestämmelser kunde innebära skyldighet för ploglagen att vintertiden städse hålla vägbanan fri från is och snö i den omfattning, som betingades av automobiltrafik, vilket i Norrland syntes vara omöjligt och även i övriga delar av riket kunde vara mycket betungande — å andra sidan kunde, enligt dessa reservanters mening, icke heller förbises, att förhållandena kunde vara sådana, att automobiltrafikens möjliggörande även vinter-

tiden framstode som ett allmänt intresse. I sina yttranden över det i förenämnda utkast upptagna stadgandet hava emellertid länsstyrelserna i stort antal gjort anmärkningar mot detsammas avfattning, gående i huvudsak ut på att *huvudregeln* borde vara, att vägar, å vilka automobiltrafik är tillåten, vintertid skola hållas öppna i sådan utsträckning, att dylik trafik å dem kan äga rum. Departementschefen har ansett dessa anmärkningar värda beaktande samt jämväl framhållit, att senare tids erfarenhet syntes hava ådagalagt, att vintertrafik med motorfordon kunde uppehållas jämväl i de norra delarna av landet utan alltför stora svårigheter och kostnader. Det slutgiltiga förslaget har med hänsyn härtill byggts å nämnda huvudregel. Emellertid har det ansetts nödvändigt att kunna medgiva undantag från denna regel, varför befogenhet därtill enligt förslaget tillkommer länsstyrelserna. Härom anför departementschefen:

»I de landsändar, där snöförhållandena äro särskilt svåra, lärer det vissa tider komma att inträffa, att endast de viktigaste och mest befarna huvudvägarna hållas öppna för automobiltrafik. Där vinterväghållningen icke tillfredsställande utföres medelst ploglagen, bör det ligga i länsstyrelsens hand att förordna om vinterväghållningens utförande direkt medelst vägkassan. Dylik befogenhet lärer redan nu enligt 75 § väglagen tillkomma länsstyrelsen, men för att undanröja den tveksamhet, som uttalats härutinnan, torde samma paragraf böra omformuleras. I Norrland ombesörjes för närvarande vinterväghållningen i avsevärd utsträckning direkt medelst vägkassan, och lämpligt synes vara, att detta förfaringssätt vinner större utbredning i snörika trakter, åtminstone i fråga om mera trafikerade vägar. Där vinterväghållningen fortfarande kommer att utföras av ploglag, kan genom det föreliggande stadgandet i vissa fall föranledas ökat arbete för ploglagen med vägs öppenhållande för automobiler, men detta behöver ej innebära något obehörigt betungande, enär ploglagen, även om ersättningen för vinterväghållningen bestämts för längre tid, jämlikt 71 § väglagen kunna få ersättningen reglerad.»

I motionerna I : 336 av herr Gabrielsson m. fl., I : 342 av herr Andersson, Henrik, m. fl., likalydande med II : 461 av herr Olsson i Högby m. fl., II : 455 av herr Lindmark samt II : 462 av herrar Sandberg och Bergström i Bäckland göres framställning i syfte att ifrågavarande bestämmelser skulle erhålla samma avfattning som i omförmälda inom kommunikationsdepartementet utarbetade utkast, varvid motionärerna giva uttryck åt i huvudsak samma farhågor, som enligt vad ovan erinrats redan uttalades av reservanterna i 1922 års vägutskott.

Utskottet.

Den omtvistade frågan gäller alltså, huruvida väg skall hållas farbar för *automobiltrafik* även i fråga om snö och is med befogenhet för länsstyrelsen att göra undantag, eller i stället sådan skyldighet icke föreligga med mindre länsstyrelsen därom särskilt förordnar. Motionärernas intresse för att denna fråga löses på riktigaste sätt synes utskottet väl förklarlig med hänsyn till den icke obetydliga ekonomiska innebörden härav, särskilt för de nordliga delarna av landet. Det synes emellertid utskottet som om valet mellan de olika förslagen icke — såsom motionärerna i viss mån torde vilja göra

gällande — borde bestämmas av farhåga för att myndigheterna skulle vara benägna för att utöva sin befogenhet på icke önskvärt sätt. Då, enligt utskottets mening, sakens natur samt såväl formella som praktiska skäl därför tala, anser sig utskottet för sin del böra förorda Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet vill emellertid därvid gärna kraftigt understryka angelägenheten av att vid stadgandets tillämpning obefogade krav i avseende å vinterväghållningen icke ställas.

Snösamlande stängsel.

I fråga om vinterväghållningen innehåller Kungl. Maj:ts förslag slutligen bestämmelser möjliggörande att stängsel, som förorsakar snösamling å vägbanan, borttages samt till förhindrande av att sådant stängsel uppsättes.

Utskottet.

Behovet av dylika bestämmelser torde vara uppenbart. Utskottet har icke heller beträffande desammas avfattning någon annan erinran att göra, än att, i enlighet med vad i motionen II: 464 ifrågasatts, jämkning i förslaget bör äga rum i syfte att verkställighet av föreläggande att borttaga snösamlande stängsel icke må ske, innan den för klagan över föreläggandet därom bestämda tid gått till ända.

Snöskärmar

Här torde till sist få behandlas det i motionen II: 455 framförda förslaget att i lagen införa bestämmelser innebärande möjlighet för vägsynenämnd att ålägga markägare att mot skälig ersättning upplåta mark för snöskärmars uppsättande.

Utskottet.

Detta förslag, som enligt vad utskottet av de till propositionen hörande handlingarna inhämtat jämväl framkommit i ett av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län avgivet yttrande, har synts utskottet beaktansvärt, och utskottet har fördenskull övervägt, huru bestämmelser i detta hänseende skulle kunna avfattas. Då det näppeligen torde vara tillrådligt, att snöskärmar få uppsättas på annans mark annorledes än efter bestämmande av någon myndighet, torde detta lämpligen böra ankomma på vägsynenämnden efter framställning från vägstyrelsen. Dylikt tillstånd torde böra gälla tillsvidare och böra innefatta befogenhet för vägstyrelsen att inom angivet område få sätta skärmarna, där detta befinnes lämpligt. Anordnandet av skärmarna torde på så sätt kunna anpassas efter vad omständigheterna visa sig påkalla. Ersättning för skada — däri inberäknat intrång — synes böra bestämmas årligen vid vägsyn och ur vägkassan utgå till jordägaren.

De i enlighet härmed avfattade huvudbestämmelserna i ämnet torde böra upptagas under 69 §, i samband varmed vissa jämkningar böra äga rum i 77 och 80 §§. Vissa redaktionella ändringar i paragrafindelningen föranledas härav.

Viss ifrågasatt utredning.

I motionen I: 341 av herrar Gustafsson, Karl, och Andersson, Erik, begäres allsidig utredning och förslag angående planmässig övergång till permanent beläggning av våra starkast trafikerade vägar med beaktande av i samband därmed stående finansieringsfrågor. Motiveringen går närmast

ut på att automobilskattemedlen i större utsträckning borde anlitas för anordnande av s. k. permanent vägbeläggning.

Det vittutseende uppslag motionärerna här framlagt har utskottet icke ansett sig kunna i förevarande sammanhang närmare ingå på, helst som vad motionärerna anfört — ehuruväl innefattande vissa beaktansvärda synpunkter — icke torde utgöra tillräcklig grundval för den ifrågasatta hänvändelsen till Kungl. Maj:t. Utskottet kan därför ej förorda denna framställning. Utskottet.

Ändringar i lagen om ödebygdsvägar.

Departementschefen har i fråga om förslaget till ändringar i lagen om ödebygdsvägar anfört följande.

»Enligt nu gällande bestämmelser skall ödebygdsväg övertagas till allmänt underhåll, först sedan den vunnit nödig stadga och fasthet. Hittills har av de anlagda ödebygdsvägarna allenast en jämförelsevis obetydlig del övertagits till allmänt underhåll, och underhållskostnaderna inkräkta betydligt på tillgängliga byggnadsanslag. (De beräknas för budgetåret 1926—1927 uppgå till en fjärdedel av anslaget till anläggning av ödebygdsvägar å 400,000 kronor.) Skäl synas tala för att på ett något tidigare stadium överflytta underhållet å vägkassan. Huvudskälet för en tidigare överflyttning av ödebygdsvägs underhåll på väghållningsdistriktet är, att underhållet å de avsides liggande ödebygdsvägarna svårligen kan på ett ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt handhavas av statens organ, som särskilt på grund av de stora avstånden till arbetsplatserna äro urståndsatta att ägna arbetena nödig eftersyn. Endast kostnaden för resa för vederbörlig inspektion av verkställd grusning av en ödebygdsväg kan, även om resan företages i samband med andra förrättningar, uppgå till belopp, som ej stå i skäligt förhållande till underhållskostnaderna. Vägstyrelserna hava däremot möjlighet att på ett vida billigare sätt ordna underhållsarbetet. Underhållet av ödebygdsväg synes därför böra övertagas av väghållningsdistriktet, så snart vägen blivit färdigställd. Liksom hittills bör beslut om vägens övertagande meddelas av länsstyrelsen efter verkställd utredning. Utredningen om att vägen blivit färdigställd torde lämpligen kunna äga rum genom besiktning av vägen, företagen av representanter för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelsen och väghållningsdistriktet.

Även efter en sådan överflyttning av underhållet kommer den huvudsakliga delen av underhållskostnaden att bestridas av statsmedel, nämligen, inberäknat nu utgående bidrag av automobilskattemedel, ända till 70—100 procent, ehuru kostnaderna komma att utgå från andra anslag än anslaget till anläggning av ödebygdsvägar. Skulle vid vägunderhållets överflyttande på väghållningsdistriktet vägen ej motsvara skäliga anspråk på stadga och fasthet, kan nödig hänsyn härtill tagas vid utmätande av tilläggsbidraget.

I 9 § i lagen om ödebygdsvägar torde böra vidtagas jämkningar för vinnande av överensstämmelse med 60 § väglagen i dess lydelse enligt lagen den 20 juni 1924 och med av mig tidigare förordade ändringar i samma lagrum.»

Såsom framgår av propositionen har från vederbörande myndigheters sida anmärkning ej framkommit mot förslaget.

De sålunda föreslagna ändringarna i denna lag synas välgrundade, och har utskottet ej funnit anledning till erinran mot förslaget. Utskottet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet m. m. ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

Förslag
till
Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Härigenom förordnas, att 5, 9, 10, 17, 31, 51, 52, 56, 60, 65, 67, 75, 76, 77 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet — av vilka lagrum 60, 77 och 80 §§ senast ändrats genom lag den 20 juni 1924 (nr 257) — skola, sistnämnda tre paragrafer i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

Härigenom förordnas, att 5, 9, 10, 17, 31, 51, 52, 56, 60, 65, 67, *68, 69, 70,* 75, 76, 77 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet — av vilka lagrum 60, 77 och 80 §§ senast ändrats genom lag den 20 juni 1924 (nr 257) — skola, sistnämnda tre paragrafer i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

I fråga om byggande och underhåll av allmän väg, bro och färja utgör varje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad delat i två eller flera väghållningsdistrikt eller äro två eller flera härad eller delar därav då förenade till ett distrikt, må därvid förbliva.

Delning av härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening av härad eller delar därav till ett sådant distrikt må, så vitt icke därom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs. Oberoende av vägdelning äger dock Konungens befallningshavande efter vederbörandes hörande förordna om förening av väghållningsdistrikt med annat väghållningsdistrikt eller del därav, därest vägunderhåll icke inom mer än ett av områdena utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare. Konungens befallningshavande har att i samband med sådant förordnande meddela de övergångsbestämmelser, som kunna finnas erforderliga, och må därvid föreskrivas, att vägfyrk inom område, som för-

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

enats med annat till ett väghållningsdistrikt, skall till fullgörande av området åliggande ersättningsskyldighet påföras vägskatt utöver vad som eljest utdebiteras inom distriktet.

Vad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på särskilda distrikt är stadgat må ej innefatta hinder för kommuner eller landsting att lämna bidrag till byggande av allmän väg, bro eller färja.

9 §.

Inom köping eller annat samhälle på landet, för vilket 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger tillämpning, åligger det samhället att för väghållningsdistriktets räkning bygga och underhålla allmän väg eller bro, i den mån vägen eller bron på grund av nämnda lag skall vara upplåten för allmänt begagnande såsom gata. För denna väghållning njute samhället ersättning ur vägkassan såsom nedan sägs, dock ej med högre belopp än det vartill kostnaden för väghållningens utförande efter samfärdselns behov skäligen kan skattas. Samhället vare ock berättigat att för distriktets räkning, mot enahanda ersättning, i vidare mån än nyss sagts ombesörja väghållningen inom samhället.

Ersättning för byggande av allmän väg eller bro skall utbetalas i mån av byggnadsarbetets utförande. Uppstår tvist om beloppet eller om sättet för dess erläggande, skall den avgöras av tre gode män, av vilka en utses av Konungens befallningshavande, en av vägstyrelsen och en av samhället. Vägrar part att utse god man och har sådant ej fullgjorts inom fjorton dagar efter bevislig tillsägelse, skall domhavanden i orten, på anmälan, utse god man för den tredskande. Emot gode männens beslut må klagan ej föras.

Ersättning för vägunderhåll skall årligen erläggas med belopp, som i brist på överenskommelse fastställelse i den ordning nyss sagts. Sådan fastställelse skall gälla för en tid av tio år. Har sådan fastställelse skett och övertages under nämnda tid enskild trafikled inom samhället till allmänt underhåll eller bygges ny allmän väg eller bro eller övertager samhället till underhåll väg eller bro, som förut underhållits av de väghållningsskyldiga, skall den ersättning för ökning i vägunderhåll, som må tillkomma samhället, i händelse av tvist, i enahanda ordning särskilt fastställas för återstående delen av löpande tioårsperiod. Indrages under nämnda tid allmän väg eller bro, för vars hållande ersättning fastställts, skall ersättningsbeloppet i enahanda ordning jämkas. Inträda under löpande tioårsperiod väsentligen förändrade förhållanden i avseende å vägunderhåll, må Konungens befallningshavande förordna, att ny fastställelse av ersättningen skall äga rum.

Mark, som erfordras för byggande av väg inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd, skall av samhället tillhandahållas utan kostnad för väghållningsdistriktet, evad vägen bygges av samhället eller av distriktet. Den inskränkning i tomtägares skyldighet att ersätta gatumark, som enligt 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger rum, därest i gatumarken

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

ingår allmän väg, skall ej inträda i det fall, att vägen efter den 1 januari 1928 byggts inom samhälles planlagda område.

10 §.

Vägunderhållet in natura utgöres efter särskilt åsatt vägtal.

Vägtal åsättes, med undantag av staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, varje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter senast fastställda taxeringsvärdet sålunda, att för varje ett hundra kronor av samma värde utföres ett vägtal. Innehavare av avsöndrad jordlägenhet, för vilken avgäld till stamhemmanet fastställts, äge att, om därvid hänsyn tagits till den på lägenheten belöpande andel av stamhemmanets väghållning i ersättning för den skyldighet i detta avseende, som enligt denna lag skall av lägenhetens innehavare utgöras, njuta befrielse för så stor del av avgälden, som med avseende å de förhållanden, vilka voro för handen, då avgälden fastställdes, kan anses hava motsvarat lägenhetens andel i väghållet; och må Konungens befallningshavande, i fall överenskommelse härom ej kan emellan vederbörande träffas, på framställning av lägenhetsinnehavaren bestämma den minskning i avgälden, som må lägenhetens innehavare tillkomma.

Vad om hemman i denna paragraf sägs gäller ock om varje i jordebok eller fastighetsbok särskilt upptaget nummer.

17 §.

Njuter fastighet befrielse eller minskning i vägunderhållet till följd av gammal vägs indragning, omläggning eller inskränkning till bredden eller i anledning av arbete å bro, trumma eller annan anläggning i sammanhang med utförande av företag för torrläggning av mark eller till följd av att samhälle övertagit vägunderhåll, erlägge den fastighet motsvarande ersättning till vägkassan.

Sådan ersättning debiteras, indrives och redovisas i sammanhang med vägskatten.

31 §.

Å väg må ej uppsättas grind; dock må Konungens befallningshavande i undantagsfall, när synnerliga skäl därtill äro, tillåta uppsättande av grind å väg med allenast ringa samfärdsel.

Finnes eljest å väg grind, skall den borttagas; dock må Konungens befallningshavande, därest grinden prövas vara till allenast ringa men för samfärdseln och dess borttagande skulle vålla jordägare synnerlig olägenhet, efter jordägarens framställning medgiva, att grinden tillsvidare eller under viss tid bibehålles.

Om borttagande av grind efter ty nu är stadgat åligger det grindägaren att draga försorg. Gör han det ej, äger Konungens befallningshavande före-

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

lägga honom att inom viss tid borttaga grinden, vid äventyr att det eljest varder verkställt på hans bekostnad.

Grind skall hållas avlyftad under den tid av året, som Konungens befallningshavande genom allmän kungörelse bestämmer.

Vad i denna paragraf är föreskrivet skall icke äga tillämpning beträffande grind, där väg korsas av järnväg, spårväg eller vattenväg, ej heller i fråga om grind, som erfordras för gränsbevakningens behov.

51 §.

Efter fullgjort uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshavande, som låter i länskungörelserna på statsverkets bekostnad offentliggöra detsamma. Ett exemplar av den länskungörelse, vari offentliggörandet skett, skall på föranstaltande av Konungens befallningshavande ofördröjligen inom varje socken hållas för de väghållningsskyldiga tillgängligt å det ställe, som för ändamålet utsetts av kommunalstämma.

Konungens befallningshavande har att ombesörja, att kungörelse härom samt om sätt och tid för anförande av besvär över förrättningen uppläses i socknens kyrka.

52 §.

För avgivande av yttranden i de fall, då de väghållningsskyldiga enligt denna lag skola höras, för anställande av de i 47 och 54 §§ omförmälda val, så ock för utövning av den beslutanderätt, som eljest enligt denna lag tillkommer de väghållningsskyldiga, skola dessa sammanträda å vägstämma.

Röstvärdet å vägstämma beräknas efter vägfyrktal; ägande i distrikt, som omfattar mer än en kommun, de väghållningsskyldiga att å vägstämman låta sin talan föras genom av dem kommunvis å kommunalstämmor efter vägfyrktal utsedda ombud, vilka skola rösta för sin kommuns hela vägfyrktal, enskilda väghållningsskyldiga obetaget att vid vägstämman, själva eller genom ombud, varom flera väghållningsskyldiga kunna sig förena, utöva rösträtt för eget vägfyrktal, som i ty fall avräknas från det, för vilket vederbörande kommunombud skall äga rösta.

Har rösträtten för jordbruksfastighet av ägaren skriftligen överlåtits å arrendatorn för hela arrendetiden eller viss del därav, ej understigande ett år, äge arrendatorn utöva rösträtten så länge överlåtelsen gäller. Om överlåtelsen äger arrendatorn få anteckning verkställd i den i 59 § omförmälda vägfyrktalslängd.

Utgången av omröstning bestämmes genom enkel pluralitet av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet.

I vägstämmas överläggningar äger vederbörande landsfiskal deltaga.

Ordet vid vägstämma föres av vägstyrelsens ordförande, dock att, vid be-

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

handling av fråga enligt 58 § 2 punkten, särskild ordförande bör för tillfället utses.

Vägstämma skall hållas å ort inom väghållningsdistriktet eller å annat ställe, som för sådant ändamål av stämman särskilt utses.

Kungörelse om stämman utfärdas av vägstyrelsens ordförande och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för stämman. Kungörelsen uppläses i distriktets kyrkor, varjämte vederbörande kommunalstämmors ordförande om vägstämman underrättas i så god tid, att kommunombud på sätt nyss är nämnt må kunna utses.

Ordinarie vägstämma hålles årligen i augusti månad för handläggning av de i 58 § omförmälda frågor. Vägstämma hålles även när Konungens befallningshavande eller vägstyrelsens ordförande sådant nödigt finner. Enskild väghållningsskyldig, som till talan å vägstämma är berättigad, äger ock begära vägstämmas sammankallande för uppgivet ändamål. Varder denna begäran av vägstyrelsens ordförande avslagen, meddelar han, om så äskas, sitt beslut skriftligen, med skälen därtill; och äger sökanden däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande inom den tid, räknad från beslutets delgivning, som i 80 § stadgas.

Ordföranden skall vid vägstämman föra eller på eget ansvar låta föra protokoll, som skall justeras av två vid stämman närvarande och därtill utsedda personer. Så fort ske kan skall genom vägstyrelsens försorg i väghållningsdistriktets kyrkor uppläsas tillkännagivande, att sådan stämma hållits samt att protokollet finnes för den, som önskar därav taga del, under besvärstiden tillgängligt på plats, som av vägstämman därtill blivit bestämd.

I övrigt skall, i fråga om ärendenas handläggning å vägstämma, i tillämpliga delar gälla vad för kommunalstämma är stadgat.

56 §.

Över vägkassan låter vägstyrelsen föra fullständiga räkenskaper, vilka för kalenderår avslutas. Närmare föreskrifter härom meddelas av Konungen.

60 §.

Av — — — statsmedel.

Hava inom väghållningsdistrikt dess samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall dock statsbidraget beräknas å distriktets verkliga kostnader för vägunderhållet under näst föregående år, därest vägunderhållet då ålegat vägkassan, och skall därvid i underhållskostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Till grund för fastställandet av berörda verkliga kostnader skola läggas på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Har inom distrikt, som i detta stycke avses, under året tillkommit ny väg, må, när

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att statsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vägens underhåll samma år.

Därutöver — — — tillgång.

Statsbidraget — — — sätt.

Inom — — — vägfyrkar.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargillt skick, då den är besvärad av snö eller is, skall Konungens befallningshavande, efter vederbörandes hörande, inom varje väghållningsdistrikt av lämpligt belägna jordbruksfastigheter med undantag av staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar inrätta så kallade ploglag, vilka vartdera av vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörigen vidmakthålla.

De till samma ploglag indelade fastigheter skola, där ej annorlunda överenskommits, i det ploglaget åliggande arbete sins emellan taga del i förhållande till fastigheternas taxeringsvärden.

Har samhälle jämlikt 9 § till underhåll övertagit allmän väg, åligger samhället jämväl att för väghållningsdistriktets räkning mot ersättning utföra vinterväghållningen å vägen. Om ersättningen gälle vad i 9 § är i sådant avseende stadgat beträffande vägunderhåll.

67 §.

Väg skall hållas fri från hinder av is och snö i den utsträckning, som med hänsyn till därå förekommande samfärdsel är erforderlig; dock må Konungens befallningshavande, när skäl därtill prövas föreligga, medgiva, att väg, oaktat automobiltrafik därå är tillåten, hålles öppen allenast i den omfattning, som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare. Där så tarvas, skall vägen märkas ut.

I närheten av väg må ej utan Konungens befallningshavandes tillstånd förkomma stängsel, som förorsakar snösamling på vägen; dock må stängsel, som tillkommit före den 1 januari 1928 eller som allenast

67 §.

Väg skall hållas fri från hinder av is och snö i den utsträckning, som med hänsyn till därå förekommande samfärdsel är erforderlig; dock må Konungens befallningshavande, när skäl därtill prövas föreligga, medgiva, att väg, oaktat automolbiltrafik därå är tillåten, hålles öppen allenast i den omfattning, som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare. Där så tarvas, skall vägen märkas ut.

68 §.

I närheten av väg må ej utan Konungens befallningshavandes tillstånd förekomma stängsel, som förorsakar snösamling på vägen; dock må stängsel, som tillkommit före den 1 januari 1928 eller som allenast

Kungl. Maj:ts förslag:

på grund av vägs omläggning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under nämnda förbud, bibehållas, där ej vid vägsyn föreskrives skyldighet för vederbörande jordägare att utbyta stängslet mot sådant stängsel, som ej föranleder snösamling. Föreskrives dylikt utbyte, äger jordägaren ur vägkassan njuta skälig ersättning för skadan med belopp, som av synemännen bestämmes. Vad i 24 § är stadgat om sättet för meddelande och om delgivning av där avsett föreläggande skall äga motsvarande tillämpning i fråga om föreläggande, varom nu är sagt.

Underlåter jordägaren att ställa sig till efterrättelse stadgandet i första stycket och sker ej rättelse efter tillsägelse av landsfiskalen, eller efterkommes ej med stöd av samma stadgande meddelat föreläggande, äger landsfiskalen föranstalta om rättelse på jordägarens bekostnad; och skall vad i 24 § tredje stycket är stadgat angående uttagande och bestridande av där avsedd kostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för åvägabringande av rättelse, som nyss nämnts.

Utskottets förslag.

på grund av vägs omläggning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under nämnda förbud, bibehållas, där ej vid vägsyn föreskrives skyldighet för vederbörande jordägare att utbyta stängslet mot sådant stängsel, som ej föranleder snösamling. Föreskrives dylikt utbyte, äger jordägaren ur vägkassan njuta skälig ersättning för skadan med belopp, som av synemännen bestämmes. Vad i 24 § är stadgat om sättet för meddelande och om delgivning av där avsett föreläggande skall äga motsvarande tillämpning i fråga om föreläggande, varom nu är sagt.

Underlåter jordägaren att ställa sig till efterrättelse stadgandet i första stycket och sker ej rättelse efter tillsägelse av landsfiskalen, eller efterkommes ej med stöd av samma stadgande meddelat föreläggande *och har den för klagan däröver bestämda tid gått tillända,* äger landsfiskalen föranstalta om rättelse på jordägarens bekostnad; och skall vad i 24 § tredje stycket är stadgat angående uttagande och bestridande av där avsedd kostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för åvägabringande av rättelse, som nyss nämnts.

69 §.

Vid vägsyn må tillstånd meddelas vägstyrelsen att till förekommande av snösamling å väg uppsätta snöskärm. Har till följd av snöskärms uppsättande skada uppkommit, njute jordägaren ur vägkassan skälig ersättning, som årligen bestämmes vid vägsyn. Angående beslut i frågor

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

om uppsättande av snöskärm och ersättning för därav uppkommen skada göre synemännen anteckning i syneprotokollet, och låte landsfiskalen ofördröjligen om beslutet underrätta jordägaren och vägstyrelsen.

70 §.

(jfr 68—70 §§ i gällande lag.)

För besväret av vinterväghållningen njuta ploglagen ersättning av de väghållningsskyldige efter ty vägens längd och beskaffenhet det fordra.

Till vägstämma skola de väghållningsskyldiga inkallas att med ploglagen om ersättningen överenskomma. Kunna de icke i godo sig härom förena, varder ärendet underställt prövning av Konungens befallningshavande, som efter skäligheet jämkar och stadfäster ersättningsbeloppen.

Ovannämnda ersättningsbelopp, vilka utgå ur vägkassan, skola genom vägstyrelsens försorg till ploglagen utbetalas. I de fall, då vägskatten uppbäres i sammanhang med kronouppbörden, må dock, på vägstyrelsens därom framställda begäran, ersättningen för varje ploglag genom Konungens befallningshavandes försorg utbetalas till snöplogfogde eller annat av ploglaget utsett ombud.

75 §.

Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertid behörigen öppenhålles.

Där så finnes lämpligt, äger Konungens befallningshavande, sedan vederbörande blivit hörda, på sätt i

75 §.

Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertid behörigen öppenhålles.

Där så finnes lämpligt, äger Konungens befallningshavande, sedan vederbörande blivit hörda på sätt i

Kungl. Maj:ts förslag:

69 § sägs, att förordna om vinterväghållningens utförande på annat sätt än genom ploglag; dock med iakttagande att även i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter grund, som i denna lag är stadgad.

Utskottets förslag:

70 § sägs, att förordna om vinterväghållningens utförande på annat sätt än genom ploglag; dock med iakttagande att även i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter grund, som i denna lag är stadgad.

76 §.

Till vinterväghållningen utgår årligen bidrag av statsmedel med tre tiondelar av väghållningsdistriktets verkliga kostnader därför under nästföregående år enligt på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Har under året tillkommit ny väg, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att statsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vinterväghållningen å vägen samma år.

77 §.

Underlåter — — — kronor.

Eftersätter — — — kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till överträdelse av föreskrifterna i 25, 26 och 27 §§, 31 § första och fjärde styckena samt *67 § andra stycket* eller underlåter att ställa sig till efterrättelse föreläggande, varom i 24 §, 25 § andra stycket och *67 § andra stycket* förmäles.

Böter — — — lag.

Till — — — lag.

77 §.

Underlåter — — — kronor.

Eftersätter — — — kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till överträdelse av föreskrifterna i 25, 26 och 27 §§, 31 § första och fjärde styckena samt *68* § eller underlåter att ställa sig till efterrättelse föreläggande, varom 24 §, 25 § andra stycket och *68 § första stycket* förmäles.

Böter — — — lag.

Till — — — lag.

80 §.

Den — — — uppläst.

I enahanda ordning och inom nedan angivna tid må klagan föras över vägdelning och särskilda nämndens uppskattning; skolande besvärtiden räknas, där fråga är om vägdelning enligt 45 §, från det klaganden erhållit sådan underrättelse, varom i samma paragraf stadgas, samt där besvären avse annan vägdelning eller särskilda

80 §.

Den — — — uppläst.

I enahanda ordning och inom nedan angivna tid må klagan föras över vägdelning och särskilda nämndens uppskattning; skolande besvärstiden räknas, där fråga är om vägdelning enligt 45 §, från det klaganden erhållit sådan underrättelse, varom i samma paragraf stadgas, samt där besvären avse annan vägdelning eller särskilda

Kungl. Maj:ts förslag:

nämndens uppskattning, i förra fallet från det kungörelsen om vägdelningens avslutande och i senare fallet från det kungörelse, varom i 51 § andra stycket förmäles, blivit i distriktets kyrkor uppläst.

I — — — besvärstid.

Finner — — — prövas.

Väghållare, som är missnöjd med åläggande vid vägsyn eller med beslut vid formlig efterbesiktning, varigenom han förklarats icke hava ställt sig till efterrättelse honom meddelat föreläggande att bota brist, äge däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande, i förra fallet inom femton dagar från den dag, underrättelse om åläggandet blivit, på sätt i 35 § sägs, i socknens kyrka uppläst, och i senare fallet inom samma tid från den dag, då efterbesiktningen förrättats. Åtnöjes ej den, som erhållit föreläggande, enligt 24 § eller 25 § andra stycket *eller 67 § andra stycket*, därmed eller är vägstyrelse missnöjd med dylikt föreläggande, varigenom ersättningsskyldighet ålagts vägkassan, må klagan *över beslutet* föras hos Konungens befallningshavande inom femton dagar från det klaganden erhöll del av föreläggandet. Ej må klagan, varom i detta stycke sägs, verka uppehåll med verkställigheten av åläggande vid vägsyn eller hindra uttagande av kostnad, på sätt i 24 § sista stycket, 25 § sista stycket, 35 § sista stycket och *67 § sista stycket* förmäles, med mindre Konungens befallningshavande annorlunda förordnar.

Utskottets förslag:

nämndens uppskattning, i förra fallet från det kungörelsen om vägdelningens avslutande och i senare fallet från det kungörelse, varom i 51 § andra stycket förmäles, blivit i distriktets kyrkor uppläst.

I — — — besvärstid.

Finner — — — prövas.

Väghållare, som är missnöjd med åläggande vid vägsyn eller med beslut vid formlig efterbesiktning, varigenom han förklarats icke hava ställt sig till efterrättelse honom meddelat föreläggande att bota brist, äge däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande, i förra fallet inom femton dagar från den dag, underrättelse om åläggandet blivit, på sätt i 35 § sägs, i socknens kyrka uppläst, och i senare fallet inom samma tid från den dag, då efterbesiktningen förrättats. Åtnöjes ej den, som erhållit föreläggande enligt 24 § eller 25 § andra stycket eller *68 § första stycket*, därmed eller är vägstyrelse missnöjd med dylikt föreläggande, varigenom ersättningsskyldighet ålagts vägkassan, *eller åtnöjes icke vägstyrelse eller jordägare med beslut, som meddelats jämlikt 69 §*, må klagan föras hos Konungens befallningshavande inom femton dagar från det klaganden erhöll del av föreläggandet eller beslutet. Ej må klagan, varom i detta stycke sägs, verka uppehåll med verkställigheten av åläggande vid vägsyn *eller beslut jämlikt 69 § om uppsättande av snöskärm* eller hindra uttagande av kostnad, på sätt i 24 § sista stycket, 25 § sista stycket, 35 § sista

Kungl. Maj:ts förslag:	*Utskottets förslag:*
	stycket och *68 § andra stycket* förmäles, med mindre Konungens befallningshavande annorlunda förordnar.
Har — — — prövning.	Har — — — prövning.
Över — — — stadgad.	Över — — — stadgad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

B) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition i denna del måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar:

Förslag
till
Lag

om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebygdsvägar.

Härigenom förordnas, att 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar skola, 5 § i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

När ödebygdsväg eller del därav, som lämpligen kan upplåtas för allmän samfärdsel, blivit färdigställd, skall vägen övertagas till allmänt underhåll. Intill dess så skett have de väghållningsskyldiga i distriktet ej annan förpliktelse med avseende å vägens byggande än i 2 § är sagt, ej heller skyldighet att deltaga i vägens underhåll den tid mark är bar.

Om — — — stadgas.

9 §.

Sedan ödebygdsväg övertagits till allmänt underhåll, lämnas av statsmedel, utöver sådant bidrag som avses i 60 § första eller andra stycket i

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag.*

gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, särskilt tilläggsbidrag. Tilläggsbidraget utgår med belopp motsvarande tre tiondelar av uppskattade kostnaden för vägens underhåll. Skall jämlikt 60 § andra stycket i nyssnämnda lag där omförmälda statsbidrag beräknas å väghållningsdistriktets verkliga kostnader för vägunderhållet, utgår dock tilläggsbidraget med belopp motsvarande tre tiondelar av väghållningsdistriktets verkliga kostnad för vägens underhåll under nästföregående år. Har i sistnämnda fall vägen under nästföregående år ej varit övertagen till allmänt underhåll, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att tilläggsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vägens underhåll under löpande året.

I väghållningsdistrikt, där särskilda omständigheter äro för handen, må enligt vad därom särskilt föreskrives, tilläggsbidraget kunna utgå med högre belopp än i första stycket sägs intill sex tiondelar av den kostnad, som skall läggas till grund för tilläggsbidragets beräknande.

Tilläggsbidraget utbetalas till vägstyrelsen. Det bidrag, som belöper på underhållet av indelad väg, vilken ej övertagits till underhåll medelst vägkassan, tillkommer samtliga dem, som inom distriktet bestrida underhåll av sådan väg, en var i förhållande till uppskattade underhållskostnaden å hans väglott. Vad sålunda å väghållarna belöper tillhandahålles dem av vägstyrelsen på lämpligt sätt.

Vid beräkning av vägskatt, enligt vad i 60 § sista stycket i nämnda lag stadgas, skall avdrag ske jämväl för tilläggsbidraget, i den mån det belöper på indelad väg, som ej övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Stockholm den 12 maj 1927.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Boberg, Tjällgren, Norin, Gabrielsson, Andersson* i Fältenborg, *Eriksson* i Ljusdal, *Kropp* och *Valfrid Eriksson;* samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Uddenberg, Andersson* i Grimbo, *Björk, Gustafsson* i Vimmerby och *Månsson* i Erlandsro.

Reservationer:

1) av herrar *Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Norin, Eriksson* i Ljusdal, *Björk* och *Kropp*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Ändringar i väglagen.

Departementschefen har inledningsvis rörande vägfrågans allmänna läge anfört följande:

Ändringar i bestämmelserna om vägstämma. 52 §.

»Under de år, som förflutit (Sid. 3) — — — bestämmelser i ämnet. (Sid. 6.)

Proposition.

Kungl. Maj:ts förslag — — — fastigheten.

Vidare — — — vägkassan.

Utskottet.

Förslaget — — — majoritet.

Motionsvis framställda särskilda förslag.

Flera av de — — — lett till negativt resultat. (Sid. 9.)

Utskottet.

Då de skäl, som nu och tidigare anförts för att verkställa en mera ingripande revision i de föråldrade och bristfälliga bestämmelserna angående rösträtt vid vägstämma, i syfte i främsta rummet att begränsa de väghållningsskyldigas röstantal, synas alltmera tungt vägande och oöverstigliga svårigheter att uppnå en mera tillfredsställande anordning i förevarande avseende icke torde föreligga, anser sig utskottet icke kunna underlåta att tillstyrka en förnyad hänvändelse till Kungl. Maj:t om ett positivt förverkligande av detta syfte. Utskottet får också hänvisa till att de i motionen II: 465 anförda synpunkterna i viss mån torde få anses innebära nya uppslag i frågan. Vad beträffar de mera formella önskemål, som i förevarande avseende uttalas i motionerna II: 10 och II: 464, så synas även dessa vid utredningen böra vinna tillbörligt beaktande. Utskottet vill därför i anledning av de nu omhandlade motionerna förorda skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förnyad skyndsam utredning i ämnet.

I 56 och 60 §§ föreslås — — — utskottet hemställa, (Sid. 14)

A) = utskottet.

B) att riksdagen i anledning av motionerna II: 10, 252, 464 och 465 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning om begränsning av

de väghållningsskyldigas rösträtt vid vägstämma samt om de ändringar i övrigt i bestämmelserna rörande vägstämma, som må befinnas påkallade;

C) = utskottet under punkt B.

D) = utskottet under punkt C;

2) *beträffande § 5* (väglagen)

av herr *Andersson* i Grimbo, som yrkat bifall till den av herrar Andersson i Rasjön och Jeppsson i ämnet väckta motionen II: 463;

3) *beträffande § 67* (väglagen)

av herrar *Tjällgren, Norin, Gabrielsson, Andersson* i Grimbo och *Valfrid Eriksson*, som under framhållande av att en allmän bestämmelse om varje för automobiltrafik upplåten vägs öppenhållande för dylik trafik året om skulle utan motsvarande nytta förorsaka onödigt höga kostnader ansett, att § 67 i utskottets lagförslag bort erhålla följande lydelse:

»Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertiden behörigen öppenhålles. Ej må det fordras, att vägen hålles fri från hinder av snö och is i större omfattning än som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare, med mindre Konungens befallningshavande annorledes förordnat.»